

Samenvatting MER Omgevingsvisie Groningen

S1. Inleiding

De Omgevingsvisie is een beleidsdocument dat gaat over de kwaliteit, de inrichting en het beheer van de leefomgeving in de provincie Groningen. De Omgevingsvisie heeft betrekking op de beleidsdomeinen ruimte, water, mobiliteit en milieu. In de ontwerp-Omgevingsvisie is het provinciaal beleid geformuleerd aan de hand van 11 provinciale belangen:

1. Ruimtelijke kwaliteit
2. Aantrekkelijk vestigingsklimaat
3. Ruimte voor energie
4. Vitale landbouw
5. Beschermen landschap
6. Vergroten biodiversiteit
7. Beschermen tegen water
8. Schoon en voldoende water
9. Bereikbaarheid
10. Tegengaan milieuhinder
11. Gebruik van de ondergrond

Op grond van de Wet milieubeheer gelden verplichtingen tot het uitvoeren van een milieueffectrapportage¹ voor bepaalde plannen en besluiten. Voor de nieuwe Omgevingsvisie dient een plan-m.e.r.-procedure te worden doorlopen. Initiatiefnemer in de m.e.r. procedure is het college van Gedeputeerde Staten van de provincie Groningen op. Provinciale Staten is het bevoegd gezag voor het vaststellen van de Omgevingsvisie.

Het doel van het doorlopen van een m.e.r.-procedure en het opstellen van een MER-rapport is om het milieubelang een volwaardige plaats te geven in de besluitvorming, in dit geval de besluitvorming over de Omgevingsvisie Groningen. Het MER richt zich op de activiteiten met milieugevolgen uit de Omgevingsvisie, en besteed aandacht aan samenhang en cumulatie van milieu-effecten.

S2. Procedure

Start m.e.r. procedure

De m.e.r.-procedure is gestart met een openbare kennisgeving op 17 september 2014 en de ter inzage legging van de Notitie Reikwijdte en Detailniveau (NRD) gedurende 6 weken (18 september 2014 tot en met 30 oktober 2014). In de NRD is ingegaan op de reikwijdte en het detailniveau van de uit te voeren m.e.r.-studie.

In de periode van ter inzagelegging zijn 3 zienswijzen over de reikwijdte en het detailniveau van het MER ontvangen. Daarnaast heeft de Commissie voor de m.e.r. (Cie-m.e.r.) op 4 november 2014 advies uitgebracht over de reikwijdte en het detailniveau van het MER.

Opstellen MER

Vervolgens is het MER opgesteld. Hierbij is rekening gehouden met het advies van de Cie m.e.r en de ontvangen zienswijzen.

Het MER wordt samen met de ontwerp-Omgevingsvisie vastgesteld en ter inzage gelegd (6 weken). In deze periode van 6 weken kunnen zienswijzen op het MER worden ingediend. Het MER wordt toegezonden aan de Cie-m.e.r. met het verzoek een toetsingsadvies uit te brengen.

Vaststellen Omgevingsvisie

Provinciale Staten stelt de Omgevingsvisie vast. Daarbij wordt aangegeven hoe rekening is gehouden met eventuele zienswijzen op het MER en met het toetsingsadvies van de Cie-m.e.r. over het MER.

¹ Milieu-effectrapportage (het proces) wordt aangeduid m.e.r., Milieueffectrapport (het product) als MER.

S3. Voorgenomen activiteit

In MER-termen wordt het nieuw vast te stellen plan de 'voorgenomen activiteit' genoemd. Het MER zal de milieueffecten van deze voorgenomen activiteit beschrijven. In het MER is toegelicht wat de 'voorgenomen activiteit' in dit geval inhoudt. Het gaat daarbij in algemene zin om activiteiten die nog niet in een vastgesteld bestemmingsplan (of ander RO-besluit) zijn geregeld, maar wel zijn opgenomen in de Omgevingsvisie.

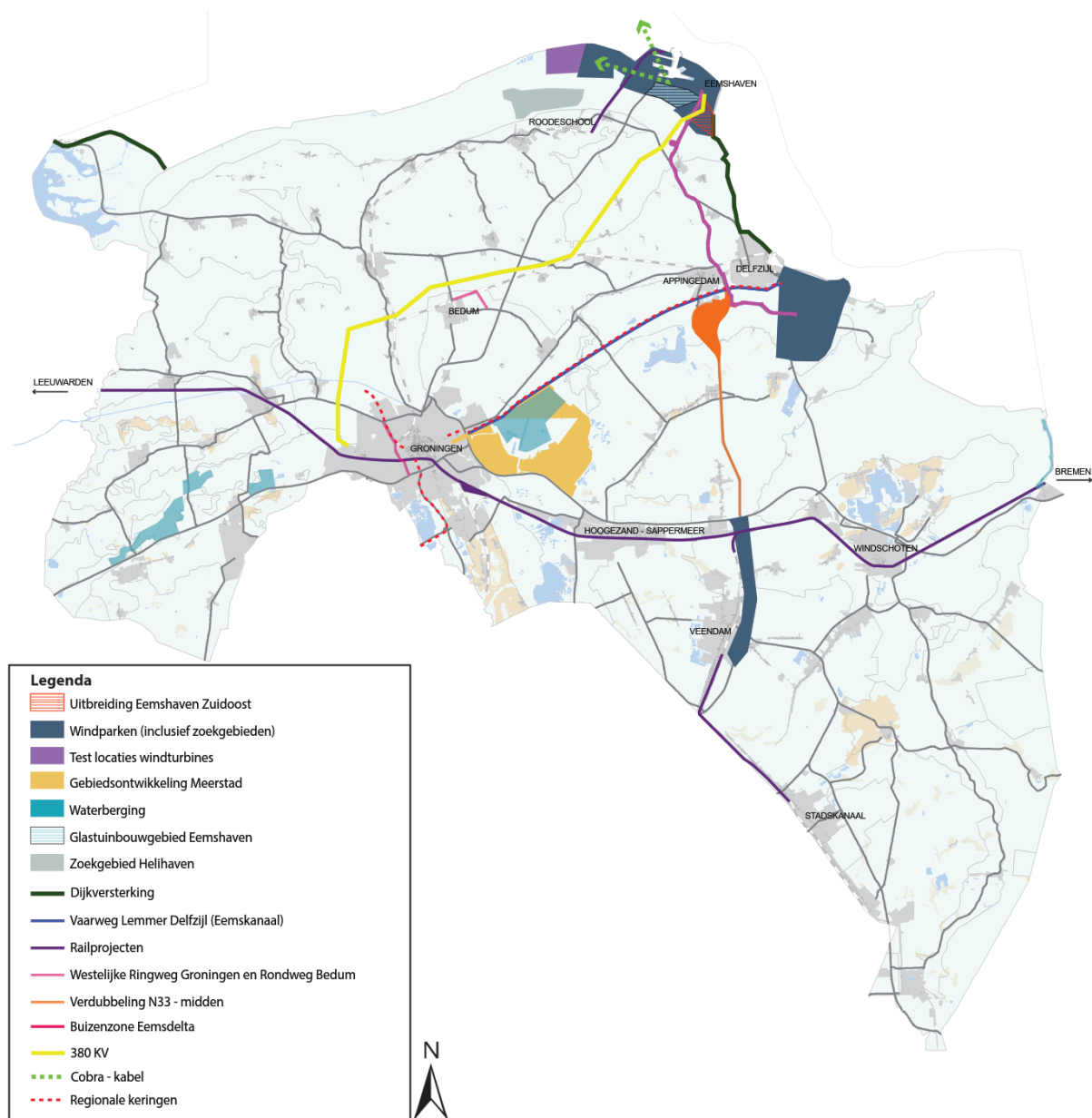
In de onderstaande tabel is per provinciaal belang (eerste kolom) aangegeven welke individuele maatregelen behoren tot de voorgenomen activiteit (tweede kolom). In de derde kolom zijn de individuele maatregelen (34 in totaal) geclusterd in clusters van soortgelijke maatregelen met soortgelijke milieueffecten (13 clusters).

Provinciaal belang	Maatregel	Cluster
Aantrekkelijk vestigingsklimaat (2)	Concentratie wonen in de stedelijke kernen Groningen, Appingedam, Delfzijl, Winschoten, Veendam, Hoogezand, Stadskanaal.	Verstedelijking (wonen en werken)
Aantrekkelijk vestigingsklimaat	Uitbreiding Meerstadgebied (oostzijde stad Groningen)	Verstedelijking (wonen en werken)
Aantrekkelijk vestigingsklimaat	Uitbreiding Eemshaven Zuidoost	Verstedelijking (wonen en werken)
Aantrekkelijk vestigingsklimaat	Buizenzone Eemsdelta tussen Eemshaven en Delfzijl	Kabels en leidingen (algemeen en energie)
Ruimte voor energie (3)	Cobra-kabel	Kabels en leidingen (algemeen en energie)
Ruimte voor energie	380 kV Hoogspanningsleiding Eemshaven Vierverlaten	Kabels en leidingen (algemeen en energie)
Ruimte voor energie	Windparken Eemshaven (incl. testlocaties)	Energieproductie (wind en zon)
Ruimte voor energie	Windparken Delfzijl	Energieproductie (wind en zon)
Ruimte voor energie	Windpark N33	Energieproductie (wind en zon)
Ruimte voor energie	Grootschalige zonneparken	Energieproductie (wind en zon)
Vitale landbouw (4)	Ruimte bieden voor schaalvergroting grondgebonden landbouw	Agrarische bedrijven (grondgebonden)
Vitale landbouw	Glastuinbouwgebied Eemshaven	Glastuinbouw Eemshaven
Vergroten biodiversiteit (6)	NNN afronden (nog 2000 ha functieverandering)	Afronding NNN
Beschermen tegen water (7)	Dijkversterking Lauwersmeer	Versterking primaire en regionale keringen
Beschermen tegen water	Dijkversterking Eemshaven-Delfzijl	Versterking primaire en regionale keringen
Beschermen tegen water	Versterking regionale keringen	Versterking primaire en regionale keringen
Beschermen tegen water	Waterberging Dwarsdiep	Waterbergingsgebieden
Beschermen tegen water	Waterberging Meerstad	Waterbergingsgebieden
Beschermen tegen water	Waterberging Westerwoldse Aa	Waterbergingsgebieden
Bereikbaarheid (9)	Verdubbeling N33-midden	Infrastructuur (weg, rail, scheepvaart)
Bereikbaarheid	Westelijke Ringweg Groningen	Infrastructuur (weg, rail, scheepvaart)
Bereikbaarheid	Rondweg Bedum	Infrastructuur (weg, rail, scheepvaart)
Bereikbaarheid	Rail Groningen-Leeuwarden	Infrastructuur (weg, rail, scheepvaart)
Bereikbaarheid	Rail Groningen-Bremen incl. Oostboog Veendam	Infrastructuur (weg, rail, scheepvaart)
Bereikbaarheid	Rail Roodeschool Eemshaven	Infrastructuur (weg, rail, scheepvaart)
Bereikbaarheid	Rail Veendam-Stadskanaal	Infrastructuur (weg, rail, scheepvaart)
Bereikbaarheid	Rail Knoop Groningen; opstel terrein Rouaanstraat	Infrastructuur (weg, rail, scheepvaart)
Bereikbaarheid	Vaarweg Lemmer-Delfzijl; Eemskanaal	Infrastructuur (weg, rail, scheepvaart)
Bereikbaarheid	Vestiging Helihaven Eemshaven	Infrastructuur (helihaven)
Bereikbaarheid	HOV (bus) maatregelen incl. transferia	Stimuleren (H)OV en fiets
Bereikbaarheid	Stimuleren fietsgebruik o.a. fietsroutes plus	Stimuleren (H)OV en fiets
Tegengaan milieuhinder (10)	Via vergunningverlening sturen op emissies geluid, licht, luchtkwaliteit en geur om hinder omgeving te beperken	Sturen op emissies en risico's
Tegengaan milieuhinder	Sturen op voorkomen risico's door risicovolle bedrijven te vestigen op bovenregionale terreinen	Sturen op emissies en risico's
Gebruik van de ondergrond (11)	Ruimte bieden voor WKO en geothermie	WKO en geothermie

De maatregelen uit tabel 3.1 zijn opgenomen op drie kaarten:

Overzichtkaart stedelijke ontwikkeling, wind en infrastructuur en water

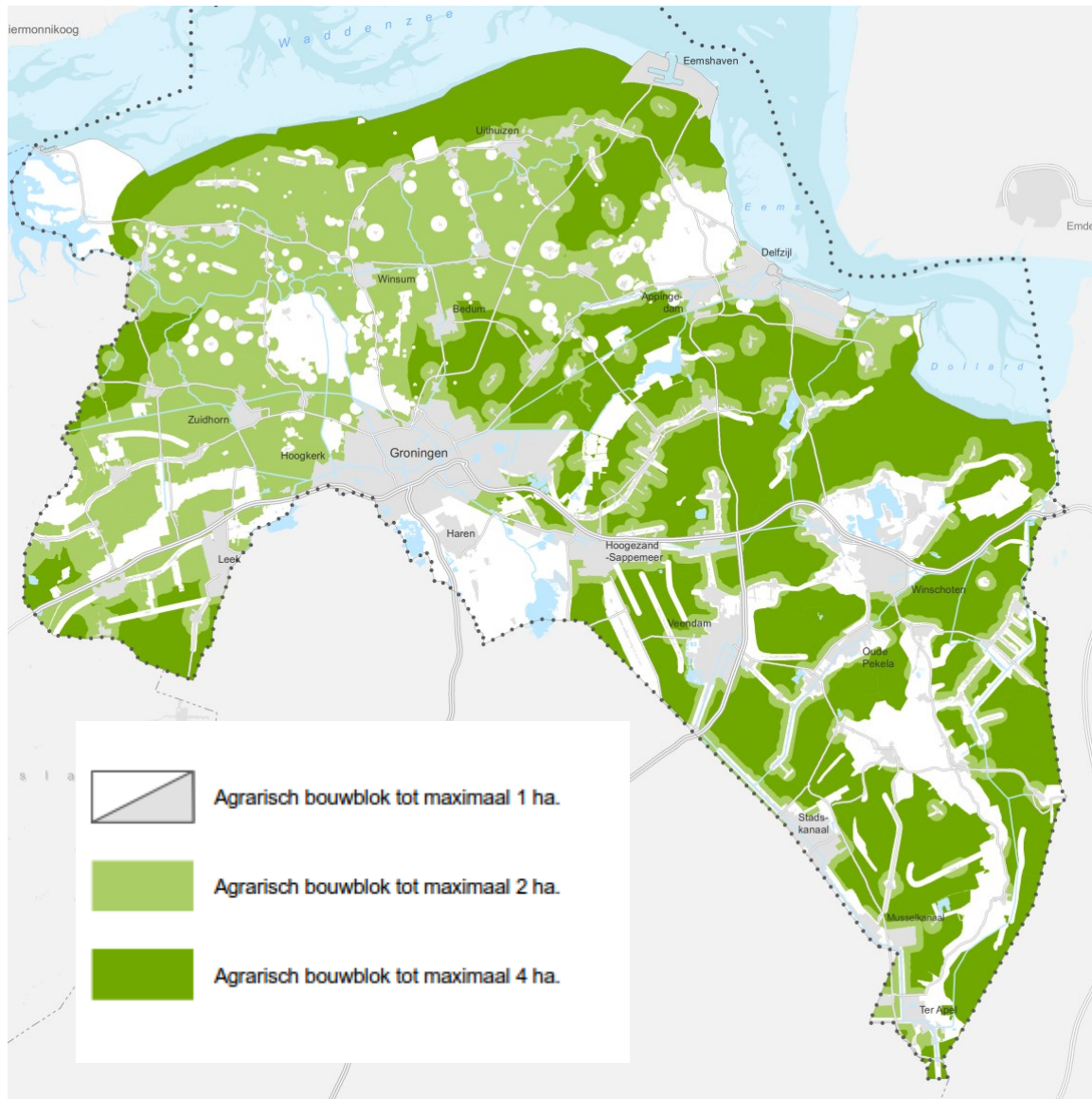
In de onderstaande afbeelding zijn de maatregelen binnen de maatregelclusters “Verstedelijking (wonen en werken)”, “Kabels en leidingen (algemeen en energie)”, “Energieproductie (wind en zon)”, “Glastuinbouw Eemshaven”, “Versterking primaire en regionale keringen” “Infrastructuur (weg, rail, scheepvaart)” en “Infrastructuur (helihaven)” weergegeven.

Figuur S1 Overzichtkaart voorgenomen activiteiten (stedelijk ontwikkelingen, kabels, wind, infrastructuur en water)

Grondgebonden landbouw

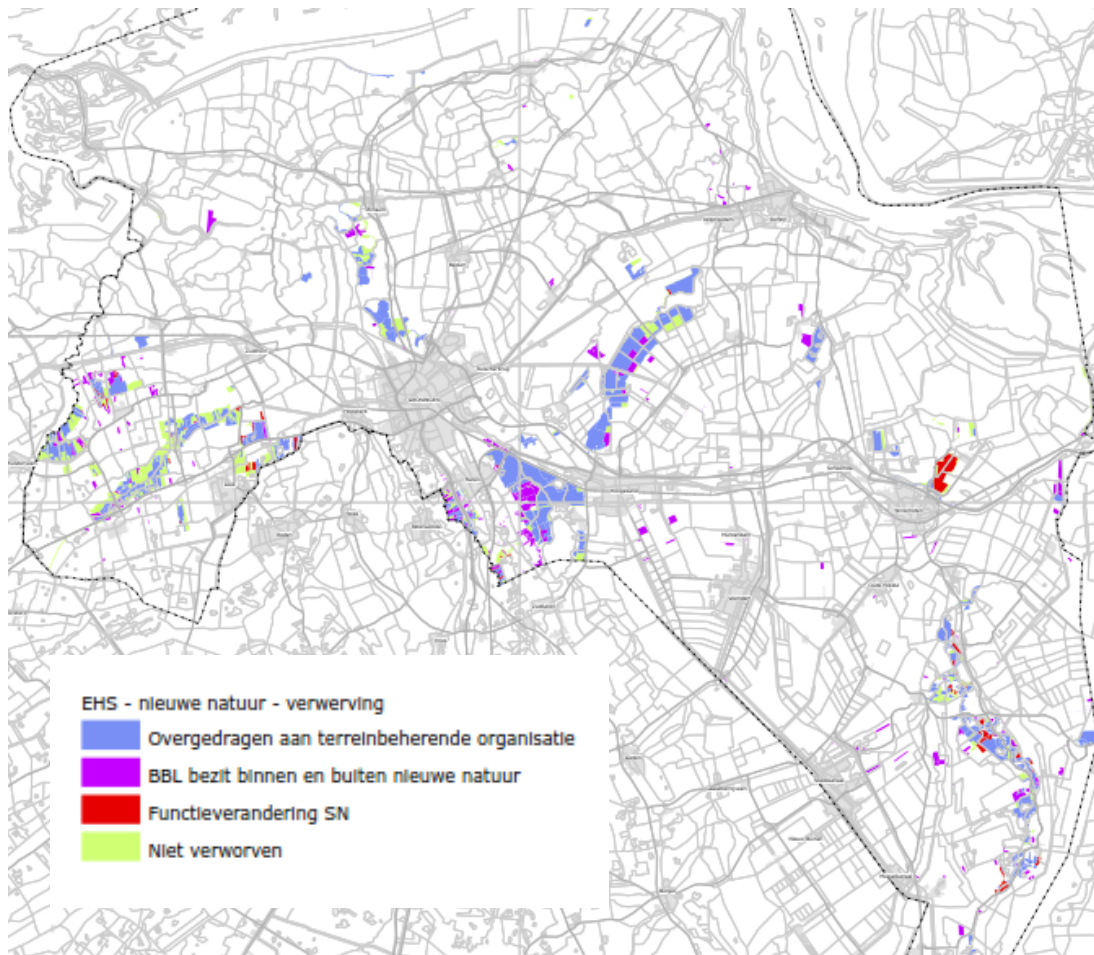
In de onderstaande afbeelding zijn de mogelijkheden voor doorgroei van grondgebonden agrarische bedrijven weergegeven. In de legenda zijn de bouw mogelijkheden per gebied beschreven. Het donkergroene gebied beslaat een groot deel van de provincie. Hier is de maximale bouwblockgrootte 4 ha. Rondom kernen, in het Wierdenlandschap en in het Westerkwartier is de maximale bouwblockgrootte in beginse 2 ha, waarbij in bijzondere situaties eventueel ruimte kan worden geboden tot 4 ha.

Figuur S2 *Overzichtskarta voorgenomen activiteit (grondgebonden landbouw)*

Afronding Nederlands Natuurnetwerk

Het NNN (voorheen Ecologische Hoofdstructuur of EHS) is een netwerk van natuurgebieden. Voor een oppervlakte van ca 2000 ha is nog zowel verwerving als functieverandering nodig. Dit zijn de groene gebieden op de kaart.² Ruimtelijk gezien zijn de NNN-gebieden Zuidlaardermeergebied en Midden-Groningen bijna voltooid. In het Westerkwartier, Rietdiepgebied, Blauwestad en Westerwolde zijn nog resterende opgaven voor verwerving en inrichting nieuwe natuur.

Figuur S3 *Overzichtskartaal voorgenomen activiteit (afronding NNN)*

S4. Alternatieven en varianten

Voor N33-midden wordt in de effectanalyse in dit MER, waar relevant, ingegaan op 3 tracévarianten tussen Tjuchem en Appingedam (variant A leidt tot verdubbeling van het bestaande wegtracé, variant B voorziet in een beperkte bochtafsnijding en variant C in een sterke bochtafsnijding). De behandeling van de varianten gebeurt op een detailniveau passend bij dit MER; een meer gedetailleerde analyse van varianten en milieueffecten zal in de vervolgbesluitvorming plaatsvinden (Tracébesluit).

Voor de overige maatregelen worden in dit MER geen alternatieven of varianten onderzocht. De effectanalyse in het MER wordt gebaseerd op de 'worst case'-invulling van de activiteit.

² Dit kaartbeeld is afkomstig van "Natuur op de Kaart" 2014. Enkele van de groen aangeduide percelen zijn inmiddels buiten de begrenzing van de EHS/het NNN komen te liggen. Die percelen worden uiteraard niet meer verworven en ingericht tot natuur.

S5. Milieueffecten

In het MER worden de milieueffecten van de maatregelen uit de Omgevingsvisie geanalyseerd. Er is aandacht besteed aan verschillende milieuaspecten. Per milieuaspect zijn enkele toetsingscriteria gehanteerd. In de onderstaande tabel zijn de milieuaspecten en toetsingscriteria weergegeven.

Milieuaspecten	Toetsingscriteria
Landschap, cultuurhistorie en archeologie	• Landschap • Gebouwde cultuurhistorie • Archeologie
Natuur	• Natura 2000 • Ecologische Hoofdstructuur • Soorten
Bodem en water	• Bodemkwaliteit • Waterhuishouding • Waterkwaliteit
Mobiliteit	• Verkeer (verkeersafwikkeling en verkeersveiligheid)
Woon- en leefomgeving	• Geluid • Licht • Luchtkwaliteit • Geur • Externe veiligheid • Gezondheid

Het detailniveau van de effectbeschrijving is passend voor het detailniveau van een Omgevingsvisie. Dit betekent dat een globale en kwalitatieve effectanalyse is uitgevoerd, waarbij voornamelijk gekeken is naar locatiekeuze en ruimtebeslag. Omdat belangrijke kenmerken van activiteiten vaak nog niet bekend zijn, moet de effectanalyse worden gezien als een risico-inventarisatie. Wat kunnen, uitgaande van 'worst case', eventueel de optredende effecten zijn?

De effecten worden beoordeeld ten opzichte van de referentiesituatie. De referentiesituatie is de huidige situatie plus autonome ontwikkelingen (ontwikkelingen die optreden bij uitvoering van reeds vastgestelde ruimtelijke besluiten).

Werkwijze effectanalyse

Voor de effectanalyse zijn drie stappen doorlopen:

- Stap 1: Eerst is voor alle 34 maatregelen een screening op effecten op alle toetsingscriteria uitgevoerd. Hierbij is gekeken of effecten op voorhand kunnen worden uitgesloten. Waar dat niet het geval is, vindt een nadere behandeling plaats in stap 2.
- Stap 2: in het MER is een nadere kwalitatieve effectanalyse uitgevoerd. Per toetsingscriterium worden de effecten van de relevante maatregelen behandeld. Vervolgens is per cluster van maatregelen een clusterscore toegekend: ++ groot positief effect / + positief effect / 0 (vrijwel) geen effect / - negatief effect / - - groot negatief effect.
- Stap 3: Tot slot is per toetsingscriterium een totaalscore (cumulatief) voor de Omgevingsvisie als geheel gegeven. Deze totaalscore wordt bepaald door een optelling van alle clusterscores.

Resultaten effectanalyse

In de onderstaande tabel zijn voor alle toetsingscriteria de clusterscores (stap 2) weergegeven. In de onderste regel staat de cumulatieve score voor de Omgevingsvisie als geheel (stap 3). Onder de tabel worden de resultaten van de effectanalyse kort toegelicht.

		Effecten															
Domein	Maatregelen (geclusterd)	landschap	gebouwde cultuurhistorie	archeologie	N2000	NNN	soorten	bodem- kwaliteit	water- huishouding	water- kwaliteit	verkeer	geluid	licht	lucht- kwaliteit	geur	externe veiligheid	gezondheid
Ruimte	Verstedelijking (wonen en werken)	-	0	-	-	-	0	+	0	0	0	-	-	-	0	0	0
	Kabels en leidingen (algemeen en energie)	0	0	-	-	-	+	0	0	0	0	0	0	0	0	-	0
	Energieproductie (wind en zon)	-	-	-	-	-	-	0	0	0	0	-	0	+	0	-	0
	Agrarische bedrijven (grondgebonden)	--	-	-	-	-	-	0	0	0	-	-	-	-	--	0	-
	Glastuinbouw Eemshaven	-	0	0	-	-	-	0	0	-	0	-	-	-	0	0	0
	Afronding NNN	0	0	-	+	+	+	0	+	+	0	0	0	0	0	0	0
Water	Versterking primaire en regionale keringen	-	0	-	-	-	0	0	++	0	0	0	0	0	0	0	0
	Waterbergingsgebieden	0	0	-	0	0	0	-	+	-	0	0	0	0	0	0	0
Mobiliteit	Infrastructuur (weg, rail, scheepvaart)	-	-	-	-	-	-	+	0	0	++	-	-	-	0	+	0
	Infrastructuur (helihaven)	0	0	0	-	-	-	0	0	0	0	-	0	0	0	0	0
	Stimuleren HOV en fiets	0	0	0	0	0	0	0	0	0	+	0	0	0	0	0	0
Milieu	Sturen op emissies en risico's	0	0	0	+	+	0	0	0	0	0	+	+	+	+	+	+
	WKO en geothermie	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	+	0	0	0
Omgevingsvisie totaal		--	-	--	-	-	-	0	+	0	0	-	-	0	0	0	0

* Rekenregel Omgevingsvisie totaal: + 7 of meer is ++, van +3 tot +7 is +, onder de +3 en boven de -3 is 0, van -3 tot -7 is - en -7 en kleiner is --.

Landschap en cultuurhistorie

Op het toetsingscriterium landschap is sprake van een sterk negatieve score voor de Omgevingsvisie als geheel. Dit wordt veroorzaakt door stedelijke ontwikkelingen, de uitbreiding/vestiging van windparken, het glastuinbouwgebied Eemshaven, schaalvergroting in de landbouw, de dijkversterking Eemshaven-Delfzijl en door enkele wegen- en railprojecten.

Voor de gebouwde cultuurhistorie leidt de Omgevingsvisie als geheel tot negatieve effecten ten opzichte van de referentie. Diverse ruimtelijke ontwikkelingen (windparken, uitbreiding agrarische bedrijven, infrastructuur) vinden plaats op korte afstand van monumenten en beschermde gezichten.

De Omgevingsvisie heeft daarnaast gevolgen voor archeologie. Voor een groot aantal maatregelen zijn bodemingrepen nodig in gebieden met hoge archeologische verwachtingswaarde. De totaalscore op archeologie is daarom sterk negatief.

Natuur

Bij Natura 2000 zijn de grote projecten bij de Eemshaven en de schaalvergroting in de landbouw de voornaamste oorzaken van negatieve effecten. Bij de Eemshaven is, nabij Natura 2000-gebied Waddenzee, een groot aantal maatregelen voorzien (zuidoostelijke uitbreiding, kabels en leidingen, windparken, glastuinbouw, dijkversterking en helihaven). Daarnaast kan de maatregel voor agrarische bedrijven in een groot deel van de provincie leiden tot extra stikstofdepositie, wat ongunstig is voor enkele Natura 2000-gebieden. Ook kunnen railprojecten leiden tot enige geluidverstoring op Natura 2000. Tegenover de negatieve effecten staan positieve effecten door het afronden van het NNN en het sturen op emissies. De totaalbeoordeling is negatief.

Het Natura 2000-gebied bij de Eemshaven is tevens NNN gebied. De maatregelen nabij de Eemshaven met effecten op Natura 2000, hebben ook effecten op NNN-gebied Waddenzee. De agrarische schaalvergroting leidt ook tot effecten op het NNN door stikstofdepositie, en de railprojecten hebben ook enige negatieve effecten op het NNN. Eveneens staan tegenover de negatieve effecten positieve effecten door het afronden van het NNN en het sturen op emissies. De Omgevingsvisie als geheel kan leiden tot een negatief effect op het NNN.

Voor soorten die in het agrarische gebied leven, leidt de Omgevingsvisie tot enige negatieve effecten door afname areaal en/of verstoring. Maatregelen die negatieve effecten kunnen hebben zijn windparken, agrarische bedrijven, glastuinbouw, weg- en railinfrastructuur en de helihaven Eemshaven. Positieve effecten kunnen optreden door 380 kV leiding en afronding NNN. De totaalbeoordeling is negatief.

Bodem en water

De bodemkwaliteit kan lokaal verbeteren door saneringen in het kader van stedelijke herontwikkelingen of infrastructuurmaatregelen. In waterbergingsgebied Meerstad zijn negatieve effecten mogelijk. De Omgevingsvisie als geheel leidt ten opzichte van de referentie niet tot een positief of negatief effect.

Op het toetsingscriterium waterhuishouding is sprake van een verbetering. Er wordt extra geïnvesteerd in versterking van primaire en regionale keringen, dit leidt tot een aanmerkelijke verbetering van de waterveiligheid. De Omgevingsvisie als geheel leidt tot positieve effecten ten opzichte van de referentie.

Voor waterkwaliteit zijn lokaal negatieve effecten mogelijk door de vestiging van een glastuinbouwgebied en waterbergingsgebied Meerstad, en positieve effecten door afronding van het NNN. De Omgevingsvisie als geheel heeft geen negatief effect ten opzichte van de referentiesituatie.

Verkeer

Bij verkeer kan de schaalvergroting van agrarische bedrijven leiden tot negatieve effecten door een toename van vrachtverkeer op plattelandswegen. Positief is dat de verkeersafwikkeling en verkeersveiligheid over weg, spoor en vaarwegen door maatregelen uit de Omgevingsvisie verder wordt verbeterd. Ook leiden maatregelen voor fiets en HOV tot duidelijke verbeteringen.

Per saldo is sprake van een neutrale beoordeling op het toetsingscriterium verkeer voor de Omgevingsvisie als geheel.

Woon- en leefmilieu

Op het aspect geluid is sprake van aanvullende effecten ten opzichte van de referentie. Door toename van stedelijke activiteiten, windparken, agrarische bedrijvigheid, een glastuinbouwgebied en infrastructuur, worden diverse geluidbronnen toegevoegd. Dit kan leiden tot extra geluidhinder. Het extra sturen op emissies heeft positieve gevolgen voor geluidhinder. De Omgevingsvisie als geheel leidt tot negatieve effecten op geluid.

Lokaal kan de lichthinder iets toenemen, door toevoeging van stedelijke en agrarische activiteiten en een glastuinbouwgebied in nu nog relatief donker gebied. Daar staat tegenover dat bij vergunningverlening meer gestuurd zal worden op lichthinder, dit werkt positief uit. Per saldo leidt de Omgevingsvisie als geheel tot een negatief effect ten opzichte van de referentie.

De luchtkwaliteit kan iets verslechteren door stedelijke activiteiten, agrarische bedrijven, het glastuinbouwgebied en infrastructuurmaatregelen. Er treden ook positieve effecten op, door duurzame energie (windparken, WKO, geothermie) en meer sturing op emissies. De Omgevingsvisie als geheel wijkt niet af van de referentiesituatie.

Door schaalvergroting van agrarische bedrijven kan in een groot deel van de provincie de geurhinder toenemen. Dit leidt tot een sterk negatief effect. De extra sturing op geur via vergunningverlening werkt positief. De beoordeling voor de Omgevingsvisie als geheel is neutraal.

Voor externe veiligheid zijn de windparken en de buizenzone relevante maatregelen. Deze maatregelen kunnen leiden tot enige verhoging van het risico. Het uitvoeren van infrastructuurmaatregelen (weg, rail, vaarweg) en het extra sturen op risico's zorgt voor positieve effecten. De Omgevingsvisie als geheel leidt niet tot veranderingen ten opzichte van de referentie.

De grootschalige uitbreiding van veehouderijen kunnen effect hebben op de gezondheid van omwonenden. Het kan daarbij gaan om de blootstelling aan fijnstof, bepaalde micro-organismen en endotoxinen. Positieve gezondheidseffecten treden op door via de vergunningverlening meer te sturen op emissies (geluid, licht, lucht en geur) en risico's. De score voor de Omgevingsvisie als geheel is neutraal.

S6. Toetsing op doelbereik

Naast de toetsing op milieueffecten, is ook een toetsing op doelbereik uitgevoerd. Dit is een toets om na te gaan of de 11 provinciale belangen uit de Omgevingsvisie met de maatregelen uit de Omgevingsvisie worden gediend. Deze toetsing is van belang omdat maatregelen vanuit het ene provinciale belang strijdig kunnen zijn met een ander provinciaal belang.

Op de navolgende pagina is een kruistabel weergegeven. Hierin zijn horizontaal alle provinciale belangen weergegeven. Verticaal weergegeven zijn de (geclusterde) maatregelen uit de Omgevingsvisie die in dit MER zijn behandeld.

Met + en – is aangegeven in hoeverre de maatregelenclusters bijdragen aan het betreffende provinciaal belang. De score + betekent dat het maatregelcluster *we*l bijdraagt aan doelbereik, een score - betekent dat het maatregelcluster *niet* bijdraagt aan het doelbereik.

Onder de tabel worden de scores toegelicht.

Domein	Maatregelen (geclusterd)	Doelbereik										
		Ruimtelijke kwaliteit (1)	Aantrekkelijk vestigingsklimaat (2)	Ruimte voor energie (3)	Vitale landbouw (4)	Beschermen landschap (5)	Vergroten biodiversiteit (6)	Beschermen tegen water (7)	Schoon en voldoende water (8)	Bereikbaarheid (9)	Tegengaan milieuhinder (10)	Gebruik van de ondergrond (11)
Ruimte	Verstedelijking (wonen en werken)	0	+	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	Kabels en leidingen (algemeen en energie)	0	+	+	0	0	0	0	0	0	0	0
	Energieproductie (wind en zon)	-	0	+	0	-	-	0	0	0	-	0
	Agrarische bedrijven (grondgebonden)	-	+	0	+	-	-	0	0	0	--	0
	Glastuinbouw Eemshaven	0	+	0	+	0	0	0	0	0	0	0
	Afronding NNN	0	0	0	0	0	+	0	0	0	0	0
Water	Versterking primaire en regionale keringen	0	0	0	0	0	0	+	0	0	0	0
	Waterbergingsgebieden	0	0	0	0	0	0	+	0	0	0	0
Mobiliteit	Infrastructuur (weg, rail, scheepvaart)	0	+	0	0	0	0	0	0	+	-	0
	Infrastructuur (helihaven)	0	0	+	0	0	0	0	0	0	0	0
	Stimuleren HOV en fiets	0	0	0	0	0	0	0	0	+	0	0
Milieu	Sturen op emissies en risico's	0	0	0	0	0	0	0	0	0	+	0
	WKO en geothermie	0	0	0	0	0	0	0	0	0	+	0
Omgevingsvisie totaal*		-	++	+	+	-	0	+	0	+	-	0

Rekenregel optrelling Omgevingsvisie totaal: +5 of meer is ++, +2 tot +5 is +, kleiner dan +2 en groter dan -2 is 0, -2 tot -5 is -, -5 en kleiner is --.

Maatregelenclusters

Negatieve scores duiden op conflicten tussen de maatregelclusters en provinciale belangen. Uit de tabel komt naar voren dat drie maatregelclusters leiden tot conflicten met provinciale belangen :

- Het realiseren van de **drie windparken** uit het maatregelcluster “wind en zon” conflicteert met de provinciale belangen ruimtelijke kwaliteit (1), beschermen landschap (5), vergroten biodiversiteit (6) en tegengaan milieuhinder (10).
- De maatregel **schaalvergroting van grondgebonden agrarische bedrijven** in een groot deel van de provincie conflicteert met de provinciale belangen ruimtelijke kwaliteit (1), beschermen landschap (5), vergroten biodiversiteit (6) en tegengaan milieuhinder (10).
- Het cluster van **infrastructuurmaatregelen (weg, spoor, scheepvaart)** leiden tot conflict met belang tegengaan milieuhinder (10)

Totale Omgevingsvisie

Onderaan de tabel is een totaalbeeld gegeven voor het hele pakket van de 34 maatregelen uit de Omgevingsvisie. De belangrijkste bevindingen :

- Er is een grote bijdrage (++) voor het belang aantrekkelijk vestigingsklimaat (2).
- Er is een bijdrage (+) voor de belangen ruimte voor energie (3), vitale landbouw (4), beschermen tegen water (7) en bereikbaarheid (9).
- Er is geen bijdrage (0), voor de belangen vergroten biodiversiteit (6), schoon en voldoende water (8) en gebruik van de ondergrond (11).
- Er is sprake van een negatieve bijdrage (-) op de belangen ruimtelijke kwaliteit (1), beschermen landschap (5) en tegengaan milieuhinder (10).

Bij het voorgaande wordt de volgende opmerking gemaakt. Naast de 34 maatregelen uit dit MER bevat de Omgevingsvisie ook diverse *conserverende* maatregelen, zoals bescherming van ruimtelijke kwaliteiten, landschap, natuur en grondwater. Ook bevat de Omgevingsvisie *preventieve* maatregelen. Hiermee wordt bedoeld op beleidsuitspraken dat de provincie niet zal meewerken aan activiteiten met milieurisico's, zoals de bouw van een kerncentrale of de opslag van gevaarlijk afval in de diepe ondergrond. In de MER-systematiek kunnen dergelijke conserverende en preventieve maatregelen niet worden beoordeeld. Bovendien maken dergelijke maatregelen in de MER-systematiek al deel uit van de referentiesituatie. Niettemin hebben deze conserverende en preventieve maatregelen wel een positieve uitwerking op de milieugerelateerde provinciale belangen, zoals de belangen ruimtelijke kwaliteit (1), beschermen landschap (5), tegengaan milieuhinder (10).

S7. Eindconclusies

De milieuinformatie uit dit MER is reeds benut bij het opstellen van de ontwerp-Omgevingsvisie, maar vormt ook een basis voor de publieke discussie over de inhoud van de definitieve Omgevingsvisie die Provinciale Staten later in 2015 zullen vaststellen. Voor deze discussie zijn de volgende eindconclusies relevant.

Hoofdpunten effectanalyse (hoofdstuk 5 MER)

De Omgevingsvisie leidt ten opzichte van de referentiesituatie vooral tot negatieve effecten op het landschap en cultuurhistorie, natuur, geluid en licht. De maatregelen windparken, schaalvergroting agrarische bedrijven en infrastructuur (weg en rail) spelen een belangrijke rol in deze negatieve scores voor de Omgevingsvisie als geheel. Ook de maatregelen verstedelijking, glastuinbouw, helihaven en dijkversterking dragen bij aan de negatieve scores.

Hoofdpunten toetsing op doelbereik (hoofdstuk 6 MER)

Drie maatregelen uit de Omgevingsvisie leiden tot een negatieve bijdrage voor de belangen ruimtelijke kwaliteit, beschermen landschap en tegengaan milieuhinder. Dit betreft de maatregelen: windparken, schaalvergroting agrarische bedrijven en, in beperkte mate, infrastructuur (weg en rail).

Synthese milieueffecten en doelbereik

Uit een combinatie van de effectentoetsing en de doelbereiktoetsing kunnen de volgende vijf hoofdpunten worden afgeleid.

1. **Windparken:** de 3 windparken Eemshaven, Delfzijl en N33 hebben lokaal een grote impact. Daar staat tegenover dat de provincie een scherpe keuze heeft gemaakt voor 3 grote windlocaties (concentratiebeleid) en daarmee een groot deel van de provincie vrijwaart van de plaatsing van windturbines. Ter plaatse van de drie windparken kunnen hinder voor omwonenden en/of natuureffecten optreden, dit zijn belangrijke aandachtspunten voor de vervolgbesluitvorming. Uit de passende beoordeling blijkt dat de windparken Eemshaven en Delfzijl naar verwachting juridisch uitvoerbaar zijn, maar wellicht mitigatie nodig is (bij N33 zijn effecten op Natura 2000 niet aan de orde).
2. **Schaalvergroting agrarische bedrijven:** in dit MER is uitgegaan van het toestaan van een grote bouwblokmaat (4 ha) in een groot deel van de provincie. Dit kan leiden tot grote effecten op diverse milieuthema's. In de vervolgbesluitvorming kan per project gekeken worden naar ruimtelijke kwaliteit van de inpassing, duurzaamheid, natuureffecten en omgevingshinder. Hierbij kunnen de methoden Groninger Verdienmodel (GVM) en Bouwblok op Maat (BOM) worden toegepast. Uit de passende beoordeling blijkt dat agrarische schaalvergroting mogelijk juridisch uitvoerbaar is, maar wel zou kunnen leiden tot significante effecten op Natura 2000. Mitigatie is mogelijk via de Programmatiese Aanpak Stikstof.
3. **Infrastructuur:** verspreid over de provincie vinden verbeteringen plaats aan het wegennet en railnetwerk. Ter plaatse van deze maatregelen kunnen natuureffecten of hinder voor omwonenden het gevolg zijn. In de vervolgbesluitvorming zijn dit aandachtspunten, maar er zijn veelal goede mogelijkheden tot mitigatie. Uit de passende beoordeling blijkt dat de infrastructuurmaatregelen naar verwachting juridisch uitvoerbaar zijn, maar wellicht mitigatie nodig is.
4. **Eemshaven en Delfzijl:** in deze regio is sprake van een hoge dichtheid aan grote projecten en ontwikkelingen nabij Natura 2000- en NNN-gebieden Waddenzee en Eems-Dollard. Deze projecten kunnen cumulatieve milieueffecten hebben, en zullen in onderlinge samenhang moeten worden beschouwd. Uit de passende beoordeling blijkt ook dat een cumulatieve beoordeling van effecten in deze regio zeer relevant is.
5. Voor de overige in dit MER beoordeelde maatregelen (afrondding NNN, dijkversterking Lauwersmeer en drie waterbergingsgebieden) geldt dat er op enkele milieuthema's negatieve effecten kunnen optreden. Deze effecten spelen voornamelijk op lokale schaal, en kunnen in vervolgprocedures nader onderzocht worden. Uit de passende beoordeling blijkt dat deze maatregelen (indien nodig met mitigatie) uitvoerbaar zijn.

S8. Aanbevelingen voor vervolgbesluitvorming

De resultaten van het MER kunnen worden gebruikt in de vervolgbesluitvorming. Initiatiefnemers en bevoegde gezagen die werken aan de realisatie van maatregelen uit dit MER, kunnen met dit MER meer inzicht krijgen in de context waarin hun maatregel zich bevindt, en de eventuele cumulatie die kan optreden met maatregelen van andere initiatiefnemers. Ook burgers kunnen zich in dit stadium reeds een beeld vormen over de milieueffecten van de diverse maatregelen die in hun provincie en wellicht in hun woonomgeving spelen.

Vervolgbesluitvorming algemeen

Hieronder is een tabel opgenomen met alle maatregelen die in dit MER zijn beoordeeld. Per maatregel is vermeld welke partij bevoegd is voor de vervolgbesluitvorming, en welke type plan of besluit genomen wordt. Een deel van de vervolgbesluiten wordt genomen door de provincie zelf. De provincie zal de milieu-informatie uit dit MER dan gebruiken als basis en in de planuitwerking nader inzoomen op de milieu-effecten. Een ander deel van de vervolgbesluiten zal door andere partijen genomen worden. In (de voorbereiding van) deze procedures kan de provincie haar invloed aanwenden om ervoor te zorgen dat milieueffecten en mitigatiemogelijkheden nader in beeld worden gebracht. In de tabel op de laatste pagina's zijn per maatregel met negatieve effecten mogelijkheden voor mitigatie aangegeven. In de vervolgbesluitvormingstrajecten zullen deze mitigatiemogelijkheden nader worden geconcretiseerd.

Structuurvisie Eemsmond en Delfzijl

In de Eemsdelta is sprake van een hoge dichtheid aan projecten, vlakbij Natura 2000 en mogelijk met cumulatieve effecten. De provincie kiest er daarom om voor dit gebied een apart Structuurvisie (in de zin van de Wet ruimtelijke ordening) op te stellen, en hiervoor een eigen plan-m.e.r.-procedure (met passende beoordeling) te doorlopen. In deze Structuurvisie zal nader worden ingegaan op de projecten die spelen op en rondom de Eemshaven en Delfzijl.

Deze Structuurvisie zal voldoen aan de volgende eisen:

1. De Structuurvisie moet betrekking hebben op een helder en duidelijk af te bakenen gebied.
2. Het moet gaan om duidelijk omschreven projecten/ontwikkelingen/plannen die met de structuurvisie worden gefaciliteerd. De juiste scoping is essentieel.
3. De focus van de plan-m.e.r. voor de Structuurvisie ligt vooral op cumulatieve milieueffecten van de diverse ruimtelijke ontwikkelingen, zowel in relatie tot de leefomgeving (de mensgerichte benadering) als de natuur (flora/fauna/habitats).
4. Om deze effecten te beoordelen, moeten de ontwikkelingen in de structuurvisie worden getoetst aan een vooraf gedefinieerde milieugebruiksruimte. Die definitie vraagt om keuzes: welke milieudruk en kwaliteit vindt de provincie nog acceptabel?

In de plan-m.e.r. voor de Structuurvisie zal de milieuinformatie uit voorliggend MER worden verdiept, geconcretiseerd en gekwantificeerd. Hiermee wordt een goede basis gelegd voor de besluitvormingstrajecten over individuele maatregelen in de Eemsdelta.

Het Structuurvisietraject Eemsmond en Delfzijl zelf en het bijbehorende plan-m.e.r.-traject worden opgestart in 2015 en afgerond in 2016.

Nr	Provinciaal belang	Maatregel	Bevoegd gezag + besluitvorming*
1	Aantrekkelijk vestigingsklimaat	Concentratie wonen in de stedelijke kernen Groningen, Appingedam, Delfzijl, Winschoten, Veendam, Hoogezand, Stadskanaal.	Gemeente: bestemmingsplan
2	Aantrekkelijk vestigingsklimaat	Uitbreiding Meerstadgebied (oostzijde stad Groningen)	Gemeente: bestemmingsplan
3	Aantrekkelijk vestigingsklimaat	Uitbreiding Eemshaven Zuidoost	Gemeente: bestemmingsplan
4	Aantrekkelijk vestigingsklimaat	Buizenzone Eemdelta tussen Eemshaven en Delfzijl	Provincie: PIP
5	Ruimte voor energie	Cobra-kabel	Rijk (EZ): RIP
6	Ruimte voor energie	380 kV Hoogspanningsleiding Eemshaven-Viervervaten	Rijk (EZ): RIP
7	Ruimte voor energie	Windparken Eemshaven (incl. testlocaties)	Provincie: PIP (evt. gemeente: bestemmingsplan)
8	Ruimte voor energie	Windparken Delfzijl	Provincie: PIP Gemeente: bestemmingsplan
9	Ruimte voor energie	Windpark N33	Rijk (EZ): RIP (N33)
10	Ruimte voor energie	Grootschalige zonneparken	Gemeente: bestemmingsplan
11	Vitale landbouw	Ruimte bieden voor schaalvergroting grondgebonden landbouw	Gemeente: bestemmingsplan
12	Vitale landbouw	Glasiuinbouwgebied Eemshaven	Gemeente: bestemmingsplan
13	Vergroten biodiversiteit	NNN afronden (nog 2000 ha functieverandering)	Gemeente: bestemmingsplan
14	Beschermen tegen water	Dijkversterking Lauwersmeer	Waterschap: Projectplan Waterwet
15	Beschermen tegen water	Dijkversterking Eemshaven-Delfzijl	Provincie: PIP (2015)
16	Beschermen tegen water	Versterking regionale keringen	Waterschappen: Projectplan Waterwet
17	Beschermen tegen water	Waterberging Dwarsdiep	Gemeente: bestemmingsplan
18	Beschermen tegen water	Waterberging Meerstad	Gemeente: bestemmingsplan
19	Beschermen tegen water	Waterberging Westerwoldse Aa	Gemeente: bestemmingsplan
20	Bereikbaarheid	Verdubbeling N33 Midden	Rijk (RWS): Tracébesluit
21	Bereikbaarheid	Westelijke Ring Groningen	Gemeente: bestemmingsplan
22	Bereikbaarheid	Rondweg Bedum	Gemeente: bestemmingsplan (2016)
23	Bereikbaarheid	Rail Groningen-Leeuwarden	Rijk (Prorail): Tracébesluit (2016)
24	Bereikbaarheid	Rail Groningen-Bremen incl. Oostboog Veendam	Onbekend (project in fase voorverkenning)
25	Bereikbaarheid	Rail Roodeschool Eemshaven	Gemeente: bestemmingsplan (2015)
26	Bereikbaarheid	Rail Veendam-Stadskanaal	Gemeente: bestemmingsplan (2015)
27	Bereikbaarheid	Rail Knoop Groningen; opstelrein Rouaanstraat	Provincie: PIP (2015/2016)
28	Bereikbaarheid	Vaarweg Lemmer Delfzijl; Eemskanaal	Gemeente: bestemmingsplan
29	Bereikbaarheid	Vestiging Helihaven Eemshaven	Provincie: luchthavenbesluit
30	Bereikbaarheid	HOV (bus) maatregelen incl. transferia	Gemeente: bestemmingsplan
31	Bereikbaarheid	Stimuleren fietsgebruik o.a. fietsroutes plus	Gemeente: bestemmingsplan (2015-2017)
32	Tegengaan milieuhinder	Via vergunningverlening sturen op emissies geluid, geur en lucht om hinder omgeving te beperken	Provincie en gemeente: Wabo-vergunningen
33	Tegengaan milieuhinder	Sturen op voorkomen risico's door risicovolle bedrijven te vestigen op bovenregionale terreinen	Gemeente: bestemmingsplan
34	Gebruik van de ondergrond	Ruimte bieden voor WKO en geothermie	Gemeente: bestemmingsplan

Overzicht te volgen procedures en planning (naar huidige inzichten, wijzigingen zijn mogelijk)

Criterium	Maatregelen met negatieve effecten	Mitigatiemogelijkheid
Landschap	• Meerstad en Eemshaven zuidoost • Windparken Eemshaven, Delfzijl en N33 • Schaalvergroting grondgebonden landbouw • Glastuinbouwgebied Eemshaven • Dijkversterking Eemshaven-Delfzijl • Diverse weg- en railprojecten	• Bij stedelijke ontwikkelingen kan gestuurd worden op de inrichting, en kunnen landschappelijke elementen worden ontzien of ingepast. Ook kankan gestuurd worden op de bouwhoogte en vormgeving/materiaalgebruik in de gebouwen. • Bij agrarische bedrijven en glastuinbouwgebieden kan worden gestuurd op goed inpassing van het bouwblok (BOM-methode), vormgeving en materiaalgebruik in de gebouwen, en kunnen eisen worden gesteld aan erfbeplanting • Dijkversterking, wegen- en railprojecten kunnen landschappelijk worden ingepast door zorgvuldig tracé-ontwerp
Gebouwde CHW	• Windparken Eemshaven, Delfzijl en N33 • Schaalvergroting grondgebonden landbouw • Glastuinbouwgebied Eemshaven • Enkele weg- en railprojecten	• Voor alle genoemde maatregelen met negatieve effecten geldt dat de aantasting van de ruimtelijke context kan worden gemitigeerd door het aanhouden van een grotere afstand tot het monument (BOM-methode kan hierbij faciliteren)
Archeologie	• Meerstad • Buizenzone en 380 kV leiding • Windparken Delfzijl en N33 • Schaalvergroting grondgebonden landbouw • Afronding NNN • Dijkversterking Eemshaven-Delfzijl • Waterbergingsgebieden Westerwoldse Aa, Meerstad en Dwarsdiep • Infrastructuur (N33, railprojecten)	• Bij planuitwerking kan op basis van archeologisch onderzoek in beeld worden gebracht waar en op welke diepte zich archeologische waarden bevinden. Op basis van de resultaten van dit aanvullend onderzoek kan worden besloten om het plan aan te passen (verschuiven locatie, minder diep grondwerk), waardoor minder effecten optreden.
N2000	• Eemshaven zuidoost • Cobra kabel en 380 kV leiding • Windparken Eemshaven en Delfzijl • Schaalvergroting grondgebonden landbouw • Glastuinbouwgebied Eemshaven • Dijkversterking Eemshaven-Delfzijl en Lauwersmeer • Infrastructuur (railprojecten) • Helihaven Eemshaven	• Verlies van leefgebied kan gecompenseerd worden door in de nabijheid nieuw leefgebied te creëren, bijvoorbeeld door gebieden specifiek in te richten voor bepaalde soorten. • Het aantal aanvaringsslachtoffers bij hoogspanningsleidingen kan worden beperkt door de draden goed zichtbaar te maken. • Maatregelen kunnen zodanig worden ingericht dat de meest verstorende onderdelen zich op de grootste afstand van Natura 2000-gebied bevinden. Daarnaast kunenn afschermdende objecten of beplanting worden aangebracht. Bij bouw en aanleg kan rekening worden gehouden met gevoelige perioden zoals het broedseizoen. • De PAS voorziet in een landelijk afwegingskader voor het toestaan van activiteiten met relevante stikstofemissies. In het kader van het PAS zal moeten worden gezien of mitigatie nodig en hoe gemitigeerd kan worden. De methode GVM stimuleert het efficiënt omgaan met meststoffen, waardoor stikstofemissies worden beperkt.
NNN	• Cobra kabel en 380 kV leiding • Windparken Eemshaven en Delfzijl • Schaalvergroting grondgebonden landbouw • Glastuinbouwgebied Eemshaven • Dijkversterking Eemshaven-Delfzijl en Lauwersmeer • Infrastructuur (railprojecten) • Helihaven Eemshaven	• Zie maatregelen Natura 2000 (met uitzondering van maatregel voor stikstofemissies). De methode GVM stimuleert het beperken van stikstofemissies
Soorten	• Windparken Eemshaven, Delfzijl en N33 • Schaalvergroting grondgebonden landbouw • Glastuinbouwgebied Eemshaven • Infrastructuur: N33-midden en railprojecten	• Onderzocht kan worden of het mogelijk is om deze gebieden op een andere plek te compenseren. • De methode GVM stimuleert uitbreidende ondernemers om de biodiversiteit op hun gronden te vergroten.

	• Helihaven Eemshaven	
Bodemkwaliteit	• Waterbergingsgebied Meerstad	• Door hier bij de inrichting rekening te houden met eventuele verontreiniging kunnen negatieve effecten worden voorkomen.
Waterkwaliteit	• Glastuinbouwgebied Eemshaven • Waterbergingsgebied Meerstad	• bij de bouw van het kassengebied te stimuleren dat zoveel wordt ingezet op duurzame systemen die de emissie van meststoffen en bestrijdingsmiddelen tegengaan. • Door een zorgvuldige inrichting (wijze van inlaten, aanbrengen slibvang) kunnen effecten worden gemitigeerd.
Verkeer	• Schaalvergroting agrarische bedrijven	• Plattelandswegen verbreden, vrijliggende fietspaden aanleggen, kruisingen van verkeersstromen anders inrichten.
Geluid	• Concentratiebeleid en Meerstad • Windparken Eemshaven en Delfzijl • Schaalvergroting grondgebonden landbouw • Glastuinbouwgebied Eemshaven • Infrastructuur (weg en rail) • Helihaven Eemshaven	• Door bij de inrichting van woon- en werkgebieden (incl. verkeersafwikkeling) voldoende rekening te houden met geluidsgevoelige bestemmingen kan geluidshinder deels worden voorkomen. • Bij de plaatsing van windturbines kan geluidshinder beperkt worden door een voldoende grote afstand aan te houden tot geluidsgevoelige bestemmingen. • Bij de uitbreiding van infrastructuur kan door het aanbrengen van geluidsarm asfalt en geluidswerende objecten (scherm, wal) de geluidstoename worden beperkt.
Licht	• Meerstad en Eemshaven Zuidoost • Schaalvergroting agrarische bedrijven • Glastuinbouwgebied Eemshaven • Infrastructuur: opstelterrein Rouaanstraat	• Eventuele hinder kan worden voorkomen/beperkt door verlichtingsbronnen af te schermen en/of door verlichting toe te passen die gericht op een plek schijnt (afschermen van de lichtbron). • Bij stallen en kassen kunnen maatregelen worden getroffen om de lichtuitstraling vanuit de zij- en bovenkant te verminderen, bijvoorbeeld door het toepassen van lichtwerend schermdoek.
Luchtkwaliteit	• Concentratiebeleid en Meerstad • Schaalvergroting grondgebonden landbouw • Glastuinbouwgebied Eemshaven • Diverse weg- en railprojecten	• Bij agrarische bedrijven kan gestuurd worden op emissiearme stalsystemen. • Bij de inrichting van het glastuinbouwgebied kan gestuurd worden op toepassing van moderne en duurzame technieken (bijv. efficiënte WKK-installatie) • Bij verkeersgerelateerde emissies is sturing moeilijker; emissies vanuit deze bronnen worden buiten het lokale en regionale omgevingsbeleid gereguleerd.
Geur	• Schaalvergroting grondgebonden landbouw	• Hinder voor de omgeving kan deels worden voorkomen door emissiearme stallen te bouwen, aangepast voer te geven waardoor minder ammoniak wordt uitgestoten en door te zorgen voor een betere afzuiging.
Externe veiligheid	• Windparken Eemshaven, Delfzijl en N33 • Buizenzone Eemsdelta	• Door bij de inrichting van de windparken rekening te houden met aanwezige risicobronnen kan het risico worden beperkt, bijvoorbeeld door voldoende afstand aan te houden tot risicovolle objecten. • Bij de buizenzone kan het externe veiligheidsrisico worden beperkt door de buizen voldoende diep te leggen, en de zone zorgvuldig te beheren.
Gezondheid	• Schaalvergroting grondgebonden landbouw	• Door bij uitbreiding van veehouderijen rekening te houden met de afstand tot de dichtstbijzijnde woningen kunnen potentiële gezondheidseffecten worden beperkt.

Overzicht mitigatiemogelijkheden in vervolgbesluitvorming